

Жога Р.А.

ПЕДАГОГІЧНА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Освітній процес – це взаємопов’язані дії його учасників, під час яких реалізуються професійні функції педагога. Плануючи заняття, викладач прагне максимально конкретизувати своє бачення основних компонентів освітнього процесу, конструює завдання, визначає конкретні прийоми організації навчання, прогнозує можливі варіанти розвитку подій. Водночас він прагне заздалегідь знайти вихід з ймовірних ситуацій педагогічного спілкування та завдяки цьому забезпечити варіативність освітнього процесу, можливість оперативної орієнтації в його умовах. У таких випадках на допомогу приходиться такий інноваційний підхід як педагогічна імпровізація. Творча атмосфера на занятті, креативність педагога, ступінь зацікавленості здобувачів освіти сприяють її ефективності.

У науковій літературі імпровізація визначається як особливий вид художньої творчості, яка відбувається без попередньої підготовки, безпосередньо під час виконання (зокрема в поезії, музиці, танці, театральному мистецтві та ін.).

Проектуючи майбутнє заняття, викладач забезпечує логічну основу освітньої діяльності. Він вивчає освітню програму дисципліни, відповідний розділ посібника, методичні рекомендації, підбирає додаткову інформацію, оцінює доцільність застосування того чи іншого педагогічного засобу, спрогнозує можливі варіанти ходу заняття. У той самий час «домашня» робота педагога здійснюється як на свідомому, так і на підсвідомому рівнях. Інколи більш плідне, педагогічно грамотне рішення несподівано виникає у його свідомості безпосередньо під час реалізації творчого задуму, проведення заняття. Виходячи з цього, здогад, на якому ґрунтується інтуїція, – це внутрішній механізм, який є основою виникнення педагогічної імпровізації. При цьому імпровізація є кульмінацією творчого акту, зовнішнім проявом внутрішнього інтуїтивного пошуку педагогом ефективного вирішення, втіленням у дії інтуїтивно знайденого, більш продуктивного варіанта освітньої діяльності.

Основними ознаками феномену імпровізації є несподіваний характер, раптовість виникнення, своєрідна «непідготовленість». Вона є одним з засобів посилення емоційності, експресивності в художній творчості, а також інтуїтивним втіленням виконавцем оригінального розуміння того чи того жанру мистецтва. Педагогічна діяльність також має творчий характер та дозволяє встановити спільні риси, які поєднують професії викладача та митця.

Внутрішнім проявом педагогічної імпровізації є інтуїція, а головною силою її функціонування – протиріччя між початковим задумом та новим, вдалим рішенням педагога, яке виникло безпосередньо на занятті. Відбувається прояв одного з основних законів діалектики – єдності та боротьби протилежностей.

Отже, саме прихований, неусвідомлений аналіз конкретної освітньої ситуації, що лежить в основі механізму інтуїції, є поштовхом для здійснення педагогічної імпровізації, яка відповідає вимогам цієї ситуації та вирішує її протиріччя.